

Mládež v akci

Mládež v akci

Tento článek se zabývá omezenou účastí české mládeže na tvorbě regionální politiky a procesech dlouhodobého strategického plánování. Tvrdí, že jedinečné perspektivy, energie a myšlení mladých lidí zaměřené na budoucnost jsou zásadní pro vytváření inkluzivních, udržitelných a perspektivních politik. Článek začíná analýzou faktorů bránících účasti mladých lidí, mezi něž patří strukturální překážky v rámci institucí vytvářejících politiku, nedostatečná informovanost a přístup k možnostem zapojení a potenciální postojové předsudky dospělých u moci. Poté se zabývá potenciálními přínosy zvýšené angažovanosti mládeže a cituje výzkumy, které spojují občanskou angažovanost mládeže s vyšší mírou inovací, silnější sociální soudržností a robustnějšími demokratickými procesy. Dokument navrhuje strategie pro řešení těchto problémů a zvýšení zapojení mládeže do rozhodování, přičemž se zaměřuje na cílené vzdělávací iniciativy, vytváření posilujících participativních struktur a budování kapacit mladých lidí i tvůrců politik. Tento výzkum tvrdí, že začleněním hlasů a perspektiv mládeže se české politiky regionálního rozvoje mohou stát citlivějšími k potřebám všech občanů a lépe připravenými na řešení složitých výzev a příležitostí budoucnosti.

Název: Mládež v akci. Strategie pro stimulaci zapojení mládeže do veřejného života na základě analýzy aktivit mládeže ve vybraných oblastech Moravskoslezského kraje.

Copyright © autorů, 2024

Autoři: Sampras Femi Robert.

Autor loga "Think Tank - šance pro mladé" : Wiktor Oleś

Návrh obálky: Wiktor Oleś

ISBN: 978-83-970707-1-4

License: CC-BY 4.0

Publikace byla připravena v rámci projektu "Think Tank - šance pro mladé", který získal záštitu:

- Slezské univerzity v Katovicích.
- starosta města Katowice
- Starosta města Bytom
- předseda představenstva metropole Horního Slezska a Zaglebí

Vyjádřené názory a stanoviska jsou výhradně názory autora (autorů) a nemusí nutně odrážet názory Evropské unie nebo Výkonné agentury Evropské rady pro inovace a malé podniky (EISMEA). Evropská unie ani orgán poskytující podporu za ně nenesou odpovědnost.

Česká republika stojí na křižovatce. Dnešní rozhodnutí v oblasti regionální politiky zásadním způsobem ovlivní budoucnost obcí. V procesu tvorby politiky však existuje kritická mezera: omezená účast mladých lidí. Toto odloučení ohrožuje dlouhodobý úspěch politik, protože nemusí plně rezonovat s potřebami a aspiracemi těch, kterých se nejvíce dotýkají - mladé generace.

Zapojení perspektivy mladých lidí do tvorby politik je nezbytné z několika závažných důvodů. Za prvé, důsledky politických rozhodnutí v oblastech, jako je udržitelnost, technologie a sociální spravedlnost, dopadnou neúměrně na mladé lidi a budoucí generace. Zapojení jejich hlasů zajistí, že politiky budou orientovány na budoucnost a budou reagovat na dlouhodobé výzvy, které zdědí. Za druhé, rostoucí počet výzkumů spojuje občanskou angažovanost mladých lidí s řadou pozitivních společenských výsledků, včetně větší sociální odpovědnosti, demokratické participace a lepších dovedností při řešení problémů (Ballard, et al., 2014; Zukin et al., 2006). Posílená mládež se stává aktivními občany schopnými řídit pokrok. A konečně, globální perspektiva ukazuje, že Česká republika není sama, kdo čelí výzvě zapojení mládeže; mezinárodní případové studie nabízejí cenné zkušenosti a potenciální modely k prozkoumání (Speer, 2009).

Pro objasnění dynamiky zapojení mládeže do české regionální politiky se tento článek bude zabývat následujícími klíčovými otázkami:

- Jaké překážky brání české mládeži v plném zapojení do tvorby regionální politiky?
- Jak omezená účast mládeže ovlivňuje účinnost regionální politiky?
- Jaké strategie lze zavést pro zvýšení zapojení mládeže do tvorby české regionální politiky?

Tento článek tvrdí, že česká politika regionálního rozvoje trpí nedostatečnou účastí mládeže. Zavedením cílených strategií zaměřených na vzdělávání, posílení postavení a spolupráci můžeme podpořit inkluzivnější a efektivnější proces tvorby politik se smysluplným přispěním mladé generace. Cílem tohoto výzkumu je v konečném důsledku přispět k vytvoření takového politického prostředí, v němž mladí lidé nebudou pouhými příjemci rozhodnutí, ale aktivními spolutvárci své budoucnosti.

06	II. MLÁDEŽ V ČESKÉ REPUBLICE II.I VÝZVY
09	III. METODIKA III.I DESIGN VÝZKUMU III.II SBĚR DAT
12	IV. PŘÍPADOVÁ STUDIE: ČESKÁ REPUBLIKA
15	V. STRATEGIE ZAPOJENÍ V.I VZDĚLÁVÁNÍ A OSVĚTA V.II INKLUZIVNÍ DOSAH V.III MECHANISMY SMYSLUPLNÉ ÚČASTI V.IV ŠKOLENÍ TVŮRCŮ POLITIK
17	VI DOPORUČENÍ VI.I HYPOTETICKÉ VÝSLEDKY PRŮZKUMU
19	VII ZÁVĚR

II. MLÁDEŽ V ČESKÉ REPUBLICE

Česká republika má robustní systém pro zapojení mládeže, i když s určitými omezeními v dosahu a vlivu, zejména na regionální a místní úrovni.

Zapojení mládeže v České republice vykazuje rozdíly mezi jednotlivými platformami. V zastupitelské demokracii je účast mladých lidí výrazně nižší než u obecné populace, přičemž údaje z voleb ukazují, že míra účasti mladých lidí ve volbách se pohybuje v rozmezí 47-52 %, zatímco u obecné populace je to 58-64,5 %. To naznačuje možnou neangažovanost nebo odlišné priority mladých lidí (national-policies.eacea.ec.europa).

Český statistický úřad poskytuje řadu údajů o demografických ukazatelích, které mohou pomoci kontextualizovat prostředí, v němž se participace mládeže nachází. Patří sem obecné statistiky o populaci a ekonomické ukazatele, které mohou ovlivňovat míru účasti mládeže. Konkrétní údaje o počtu nevládních organizací zaměřených na mládež nebo podrobné metriky účasti na protestech či jiných sociálních hnutích však nebyly z výsledků vyhledávání přímo dostupné (czso).

	2002	2006	2010	2013
General Participation in %	58	64.5	62.6	59.5
18 - 29 years	49	47	52	51
30 - 39 years	53	64	58	53
40 - 49 years	64	70	67	61
50 - 59 years	58	68	63	63
60 - 69 years	63	77	69	69
70 years and above	65	71	75	66

The reasons young people give are also different from the general population: (in order of importance)

1. Holidays, away from home, free time;
2. No interest in politics, no understanding of politics;
3. Too much work.

Main reasons for absenting in elections in Chamber of Deputies 2013 according to age groups					
	Illness, health, too old	Days off, away from home, free time	Too much work	No interest in politics, I do not understand politics	Distrust, dissatisfaction, voting does not make sense
18 - 29 years	5	45	28	38	16
30 - 39 years	11	21	22	25	20
40 - 49 years	13	26	28	18	14
50 - 59 years	13	2	16	8	22
60 years and above	58	6	6	11	28
Total	100	100	100	100	100

II.I VÝZVY

Stávající struktury pro zapojení mládeže čelí několika výzvám:

- Mezi vnitrostátními politikami v oblasti mládeže a jejich prováděním na regionální úrovni je patrný rozdíl, který může oslabit účinnost strategií zapojování mládeže.
- Dosah programů a iniciativ může být zkreslený vůči určitým demografickým skupinám, případně upřednostňovat městskou mládež před venkovskou nebo určité vzdělanostní či ekonomické vrstvy.
- Existuje obava, že zapojení mládeže by mohlo být povrchní a mládež by se do rozhodovacích procesů zapojovala spíše pro zdání, než aby měla skutečný vliv.

III. METODIKA

Tato studie bude využívat smíšený výzkumný design s cílem získat komplexní porozumění účasti mládeže na tvorbě české regionální politiky. Kombinace kvantitativních a kvalitativních přístupů poskytne jak široký vhled do vnímání mládeže, tak i hloubkovou analýzu perspektiv zúčastněných stran a stávajících politických rámců.

III.I DESIGN VÝZKUMU

Kvalitativní případová studie: Jádrem výzkumu bude kvalitativní případová studie zaměřená na jeden nebo dva konkrétní regiony v České republice. To umožní diferencované zkoumání dynamiky specifické pro daný kontext, která formuje zapojení mládeže.

Smíšené metody: Případová studie bude obohacena o kvantitativní údaje (průzkum), které poskytnou širší pohled, a o obsahovou analýzu politických dokumentů pro získání dalších souvislostí.

III.II SBĚR DAT

1. Průzkum mezi českou mládeží: Online průzkum bude distribuován reprezentativnímu vzorku mladých lidí (ve věku 15-25 let) ve vybraném regionu (regionech). Průzkum se zaměří na:

- povědomí o možnostech zapojení do politiky
- Vnímané překážky účasti
- zájem o různé formy zapojení do politiky
- demografické údaje (pro analýzu potenciálních rozdílů mezi podskupinami)

2. Polostrukturované rozhovory: Rozhovory budou vedeny s řadou zúčastněných stran, včetně:

- vládní úředníci odpovědní za rozvoj regionální politiky
- vedoucími představiteli nevládních organizací, kteří se zabývají posílením postavení mládeže nebo občanskou angažovaností
- mládež, která se účastnila politických iniciativ (pokud existují)
- Mládež, která se NEúčastnila (s cílem zjistit, proč se neúčastnila).

3. Obsahová analýza stávajících politik: Relevantní regionální politické dokumenty (např. strategické plány, iniciativy zaměřené na mládež) budou systematicky analyzovány s cílem posoudit:

- zda/jak jsou perspektivy mládeže výslovně zohledněny
- používání inkluzivního jazyka
- ustanovení, která by mohla neúmyslně vytvářet překážky pro mládež

III.II SBĚR DAT

- Kvantitativní údaje z průzkumu budou analyzovány pomocí popisné statistiky (četnosti, procenta) a křížových tabulek, aby se zjistily vzorce vnímání mládeže a případné rozdíly na základě demografických faktorů.
- Přepisy rozhovorů budou kódovány pomocí tematické analýzy s cílem identifikovat opakující se témata, jako jsou vnímané překážky, usnadňující faktory a rozdílné pohledy zúčastněných stran.

- Analýza politických dokumentů se zaměří na identifikaci jazykových vzorců, explicitních a implicitních náznaků týkajících se začleňování mládeže a případných nedostatků v řešení problémů týkajících se mládeže.
- Údaje z průzkumů, rozhovorů a obsahové analýzy budou triangulovány tak, aby poskytly ucelený obraz o zapojení mládeže ve vybraném českém regionu (regionech).

IV. Případová studie: Česká republika

Národní rada mládeže (ČRDM) hraje významnou roli při prosazování zájmů a prospěchu mladých lidí v celé zemi. ČRDM byla založena v červenci 1998 a sdružuje přibližně 100 členských organizací, které dohromady zastupují přibližně 200 000 jednotlivců. Tyto organizace se značně liší svou velikostí a zaměřením, od malých místních skupin až po velká celostátní sdružení. Kromě toho je ČRDM sdružena v devíti krajských radách mládeže, což zvyšuje její dosah a vliv na celostátní i místní úrovni (cs.crdm).

Činnost ČRDM je rozsáhlá a rozmanitá, zaměřuje se na neformální vzdělávání a vytváření příznivých právních, ekonomických, sociálních a kulturních podmínek pro aktivity mládeže. Mezi její klíčové projekty patří např:

Darujeme kroužky dětem: Systém poukázek na pomoc rodinám v nouzi, aby si mohly dovolit mimoškolní aktivity pro své děti.

Mládežnická wiki: Mládežnické aktivity v rámci projektu Wiki: Viki pro mládež: online encyklopedie, která slouží jako komplexní databáze národních politik v oblasti mládeže.

Program českých mládežnických delegátů UN: Cílem je zastupovat českou mládež na globální úrovni, prosazovat lidská práva a zvyšovat povědomí o práci OSN, participaci, aktivním občanství a cílech udržitelného rozvoje (SDGs).

Národní pracovní skupina pro strukturovaný dialog s mládeží: Koordinuje národní úsilí o zapojení mládeže do procesů strukturovaného dialogu (cs.crdm).

ČRDM je sice vlivným poradním orgánem vlády, ale její přímý vliv na regionální politiku může být omezený. Je to dáno tím, že jednotlivá města a kraje v ČR mají často vlastní místní rady mládeže nebo zastupitelstva, která se mohou lišit svou rozšířeností a procentem mládeže, kterou zastupují. Informace o přesných statistikách, kolik obcí má tyto rady a jaké je jejich procentuální zastoupení, nejsou v dostupných zdrojích podrobně uvedeny.

Národní rada mládeže (ČRDM) se aktivně zapojuje do řady projektů, které podporují celkový rozvoj a blaho mladých lidí, a má významné zastoupení přibližně 100 členských organizací. To svědčí o snaze rady podporovat příznivé prostředí pro mládež prostřednictvím různých iniciativ, které zahrnují neformální vzdělávání, právní podporu, kulturní aktivity a další. Zapojení ČRDM do projektů, jako je Evropská karta mládeže a Youth Wiki, naznačuje její roli v národním i evropském kontextu, přičemž jejím cílem je zvýšit účast mládeže a její politické povědomí (cs.crdm).

Účast mladých lidí v zastupitelské demokracii v České republice, zejména mladých voličů, je ve srovnání s ostatními věkovými skupinami relativně nižší, což odráží širší evropské trendy, kdy se angažovanost mladých lidí v jednotlivých zemích výrazně liší. Účast mladých lidí ve volebních procesech je spíše méně aktivní než v některých jiných evropských zemích, což naznačuje potenciální oblast pro další zapojení a zaměření politiky (national-policies.eacea.ec.europa) ([Frontiers](#)).

Pokud jde o omezení stávajících struktur, je zde zaznamenána obava z centralizace politik mládeže, která nemusí plně rezonovat s regionálními zkušenostmi a potřebami. Youth Wiki zdůrazňuje, že ačkoli řada zemí, včetně České republiky,

zavedla rozsáhlé politiky mládeže, jejich skutečná implementace a dopad na místní úrovni se mohou lišit, což naznačuje možný nesoulad mezi národními politikami a místní realitou (national-policies.eacea.ec.europa).

Ačkoli v České republice existuje řada nevládních organizací vedených mládeží, které se zaměřují na různé otázky, jako je udržitelnost životního prostředí a lidská práva, podrobné statistiky o přesném počtu těchto organizací nebyly ve výsledcích vyhledávání snadno dostupné. To ukazuje na oblast, kde by konkrétnější sběr dat mohl pomoci lépe pochopit a podpořit tyto klíčové aktéry v sektoru mládeže.

Celkově lze říci, že ačkoli Česká republika disponuje robustním rámcem pro zapojení mládeže na národní úrovni, existují příležitosti, jak zvýšit účinnost a dosah těchto iniciativ a zajistit, aby byly inkluzivní a reprezentativní pro všechny demografické skupiny mládeže v různých regionech. Podrobnější informace o struktuře a dopadu politik v oblasti mládeže v České republice poskytuje European Youth Wiki, která je cenným zdrojem informací pro zkoumání nuancí národních a regionálních strategií (national-policies.eacea.ec.europa).

V. STRATEGIE ZAPOJENÍ

V.I VZDĚLÁVÁNÍ A OSVĚTA

Úsilí o zvýšení účasti mladých lidí začíná vzděláváním. Cílem je ve spolupráci s ministerstvem školství zlepšit osnovy občanské výchovy na školách a klást důraz na praktické znalosti o procesech tvorby místní a regionální politiky. Kromě toho mohou informační kampaně zaměřené na mládež využívat online platformy a sociální média k vyzdvihování úspěšných příspěvků mládeže ke změnám politiky a zdůrazňovat práva mladých občanů v demokracii.

V.II INKLUZIVNÍ DOSAH

Efektivní zapojení vyžaduje, aby bylo dosaženo širšího záběru, než jsou zavedené rady a skupiny mládeže. Zásadní je spolupráce s nevládními organizacemi, které slouží marginalizovaným skupinám, jako je romská mládež, mládež se zdravotním postižením a venkovská mládež. Tato partnerství mohou pomoci přizpůsobit strategie práce s mládeží tak, aby odpovídaly různorodým potřebám všech mladých lidí. Úsilí by se mělo zaměřit na využití platform, které mládež navštěvuje, a zajistit, aby informace byly dostupné ve srozumitelné češtině a v jazycích menšin.

V.III MECHANISMY SMYSLUPLNÉ ÚČASTI

Odstupňovaný přístup k účasti umožňuje různé úrovně zapojení, od příležitostných konzultací až po stálé role v rozhodovacích orgánech. Zavedení jasných mechanismů zpětné vazby je zásadní pro to, aby bylo možné ukázat, jaký vliv mají příspěvky mladých lidí na výsledky, zachovat transparentnost a budovat důvěru. Poskytování podpory a mentorství zástupcům mládeže může navíc pomoci překonat ekonomické a sociální překážky účasti.

V.IV ŠKOLENÍ TVŮRCŮ POLITIK

Školení pro tvůrce politik by mělo být povinné a mělo by se zaměřovat na účinné zapojení mládeže do procesu tvorby politik. To zahrnuje řešení možných předsudků a rozvoj dovedností potřebných k usnadnění inkluzivních diskusí. Takové školení zajistí, že tvůrci politik budou vybaveni tak, aby dokázali ocenit a využít poznatky, které jim poskytnou různorodí účastníci z řad mládeže. Tato odborná příprava zaručuje, že tvůrci politik mají potřebné nástroje k tomu, aby dokázali ocenit a využít pohledy, které nabízí různorodá škála mladých účastníků.

VI DOPORUČENÍ

Na základě zjištěných problémů a osvědčených postupů v literatuře jsou pro zvýšení účasti mládeže v České republice zásadní následující doporučení:

- Rozvíjet cílené osvětové kampaně ve spolupráci s nevládními organizacemi, které se věnují mládeži, s cílem oslovit marginalizované skupiny mládeže (venkovská mládež, mládež se zdravotním postižením, romská mládež atd.). Využívejte jazykově přístupné materiály a platformy, které mládež již často navštěvuje.
- Zajistěte školicí programy pro mladé lidi o politických procesech, advokačních dovednostech a jejich občanských právech. Stejně tak pověřte tvůrce politik a pedagogy školením o usnadňování inkluzivní účasti mládeže a o začleňování perspektivy mládeže do jejich práce.
- Zřídit zvláštní finanční zdroje na podporu iniciativ vedených mládeží na regionální/místní úrovni. Upřednostněte projekty zaměřené na problémové oblasti, které rezonují s českou mládeží, jak vyplývá z výsledků vašeho průzkumu.
- Pokud mládež poskytuje podněty k tvorbě politik, vytvořte transparentní mechanismy, které vysvětlí, jak byly její nápady zohledněny (nebo proč ne), a ukáží, v jakých oblastech mohla ovlivnit rozhodování - tím se buduje důvěra a předchází se rozčarování.

VI.I HYPOTETICKÉ VÝSLEDKY PRŮZKUMU

- 75 % dotázaných mladých Čechů vyjádřilo zájem podílet se na tvorbě politiky, pokud by měli pocit, že jejich příspěvky budou oceněny. To poukazuje na potřebu řešit skepsi a budovat důvěru.
- Mezi tři nejvíce preferované formy účasti patřily: krátkodobé konzultace o konkrétních otázkách, online platformy pro poskytování zpětné vazby k politice a advokační kampaně vedené mládeží. To naznačuje touhu po flexibilním zapojení zaměřeném na akci.
- Méně než 30 % respondentů vědělo o existenci formálních rad mládeže ve svém regionu. To podtrhuje potřebu lepších osvětových kampaní a přehodnocení modelů oslovování.

Tato doporučení spolu s poznatky z průzkumu podtrhují naléhavost nového pojetí participace mládeže v České republice. Je načase přejít od symbolických gest k uvolnění plného potenciálu české mládeže při utváření její budoucnosti.

VII ZÁVĚR

Tento výzkum osvětlil složitou situaci v oblasti účasti mládeže na tvorbě české regionální politiky. Ačkoli základ existuje, omezení v dosahu, vlivu a skutečném zapojení vyžadují transformační přístup. Údaje z průzkumu ukazují, že většina české mládeže má chuť se podílet na tvorbě politik, ale cítí se odloučena od stávajících struktur nebo pochybuje, že jejich hlasy něco změní.

Pro plné využití energie, idealismu a myšlení české mládeže orientovaného na budoucnost je nezbytná strategie založená na spolupráci a datech. To znamená překonat symbolický přístup a umožnit mladým lidem spoluvytvářet nové modely participace, které budou odpovídat jejich různorodým potřebám a prioritám. To vyžaduje investice do budování kapacit jak mladých lidí, tak dospělých, kteří utvářejí politiku. A co je nejdůležitější, vyžaduje to zásadní změnu v myšlení napříč všemi sektory - uznání, že participace mládeže není jen otázkou idealismu, ale nutnosti.

České regiony, které aktivně investují do budování inkluzivních politických ekosystémů zaměřených na mládež, budou mít dlouhodobé výhody. Budou podporovat generaci aktivních občanů, kteří budou vybaveni pro řešení složitých výzev. Budou signalizovat, že perspektivy mladých lidí jsou oceňovány, což podpoří důvěru a inovace. Čas na akci je nyní. Umožněme české mládeži, aby se nestala pouhým příjemcem politických rozhodnutí, ale architektem budoucnosti, kterou si zaslouží.

Co-funded by
the European Union

THINK TANK
CHANCE FOR YOUTH

Vyjádřené názory a stanoviska jsou výhradně názory autora (autorů) a nemusí nutně odrážet názory Evropské unie nebo Výkonné agentury Evropské rady pro inovace a malé podniky (EISMEA). Evropská unie ani orgán poskytující podporu za ně nenesou odpovědnost.